



M. Saim UYSAL

IMF Başkanından fırtına uyarısı ve Türk ekonomisi

15.2.2019

Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Christine Lagarde, küresel ekonominin beklentilerin üzerinde hızla yavaşladığını, dört ana risk içeren bulutların “fırtına” yaratabileceğini belirterek dünya merkez bankası başkanlarını uyardı. Dört ana risk ise; Ticaret Savaşları, (özellikle ABD-ÇİN tarife savaşları) finansal sıkılaşma, Brexit süreci ve Çin ekonomisinin yavaşlaması olarak açıklandı.

Lagarde, bu risklerin dışında da kamu idareleri ile özel sektör şirketlerinin yüksek borçluluklarının da ayrıca risk taşıdığını açıkladı. Hatta uyarısını şu somut doğa olayı ile vurguladı. “Havada çok fazla bulut olduğunda fırtınanın çıkması için gereken tek şey bir yıldırımdır”.

Küresel risk dinamikleri hayli canlı.2008 krizine benzer bir krizin dünyayı kötü etkileme olasılığı oldukça yüksek. IMF, Dünya Bankası ve OECD büyüme tahminlerini revize edip düşürdü. Yavaşlamanın resmi verilerden daha derin olacağı tahmin ediliyor.

Bu tür küresel ekonomik koşulların sürdüğü ortamda jeopolitik koşulların kırılmalılığı riskleri daha da artırıyor.

Ülkemiz ekonomisinin son günlerde yaşadığı görece ılıman ortam (kur ve faizlerin geri gelmesi, enflasyonun önceki aylara göre bir miktar düşüşü, CDS'lerimizin 5 yıllık ortalamalarına doğru yol alması gibi) bizi rehavete kaptırmamalı.

Zira makro ekonomik göstergelerimizdeki değişimler negatif süreç gösteriyor. Resesyon koşulları kamunun genişleyici mali politikalarına rağmen devam ediyor. İşsizlik yüksek (kasım ayı işsizlik oranı %12.3 olarak gerçekleşti). Sanayi üretimindeki düşüş %7.5'luk beklentinin üzerinde -%9.76. Yıllık ortalama sanayi üretiminin artmaya başlaması (%1.8) sevindirici. Bu düşüş eylül ayından beri yükselerek devam ediyor. 2018/4. çeyrekteki (-) büyüme oranı daha da artacakmış gibi görünüyor. Cari açıkta dört aydır devam eden düzelme Aralık ayında durdu. 27.6 milyar dolara düşen cari açığımızın hemen hemen tamamını net hata noksan ile finanse ettik. Kamu, 2019 yılının ilk 45 gününde 2018 yılında dış dünyadan borçlandığı toplam 7.7 milyar doların %70'i oranında 5.4 milyar dolar eurobond ihracı yaptı. 2018 bütçe açığındaki artış oranı

%52. Bütçemizi ancak olağandışı bir defalık gelirler ile (imar barışı, bedelli askerlik gibi) dengeleyebiliyoruz. İhracatımızdaki geldiğimiz nokta sevindirici. Ancak ihracat yaptığımız ilk on ülkenin 7 sinde (Almanya, Fransa, Hollanda ve ABD dahil) azalma var. OECD nin Türkiye öncü gösterge endeksi 2018 Ocak ayında 3 iken 2018/11. ayda (-) 8 oldu.

Özel sektörün dövizli borcu yüksek. Kamu sektörü dış borcunun milli gelire oranı makul (%30'lar) olsa da toplam borcumuzun milli gelirimize oranı %54'leri geçti. Ayrıca kamunun iç-dış toplam borcunun içinde döviz cinsinden olanlarla TÜFE'ye endeksli olanların payı büyük.

Enflasyon tüm ekonomik daralmaya rağmen katılaşması ve yapışkanlığını koruyor. Tanzim satışlarla ve zabitli önlemlerle bir yere varmak mümkün değil.

Unutmayalım ki bu kriz 1999, 2008-2009 krizlerinden farklı. Dış kaynak arayışı yok. Yerel seçimlerden sonra IMF'nin kapısı çalınır mı, çalınmaz mı bilmiyoruz. Bildiğimiz bu kriz ani çöküşten ziyade zamana yayılan uzun süreli bir durgunluk yapısında. Yüksek dış borcumuz, kredilendirme yapısında ciddi problemler, borçlanma maliyetlerinde önemli artışlar, durgun iç talep, üretim düşüşleri, yüksek işsizlik krizin V veya U şeklinde değil de Prof. Dr. Erınç Yeldan Hocanın belirttiği gibi M yapısında yani inişli çıkışlı dalgalı bir seyir izleyeceğini gösteriyor.

Son günlerde görece yaşanan döviz ve faiz istikrarına rağmen ekonomik karar mercilerinin seçim sonrası özellikle düşen üretime, bozulan gelir dağılımına ve gerileyen reel ücretlere çözüm arama yolunda uzun vadeli yapısal önlemleri içeren bütüncül bir ekonomik yaklaşımı oluşturması gerekiyor. Özetle zor günler asıl yerel seçimler sonrasında.